

K. M. LUIJTEN

ORGANIST DER LASONDERKERK
TE ENSCHEDE.

GEDIPLOMEERD MUZIEKLEERAAR.

TECHNISCH ADVISEUR
INZAKE
KERKORGELBOUW.

ORGELBOUWKUNDIG
ADVISEUR DER AFD. *Gelderland*
VAN DE VEREENIGING VAN
KERKVOOGDIJEN.

ENSCHDEDE, 17 Februari 1936.
WILHELMINA STRAAT 10

Aan het College van Kerkvoogden
der Ned. Herv. Gemeente
te

B E I L E N .

Weled. Heeren,

In gevolge de mondelinge afspraak met de Heer Kuik, dd. 27 Januari jl. heb ik hiermede de eer Uw geacht College, na gehouden onderzoek, mijn bevindingen omtrent de toestand van het Orgel Uwer Kerk in een rapport met begroting te doen toekomen.

Denkt Uw College tot restauratie over te gaan, dan is het van zelf sprekend noodzakelijk dat er eerst een goed omschreven bestek en eventueel tekeningen gemaakt worden.

Het is wel gewenst dat U dit tijdig laat doen, het beste is enkele maanden vóór dat met de restauratie der Kerk wordt aangevangen, zodat het orgel vóórdien is afgebroken, dit is toch nodig voor de restauratie van het orgel zelf.

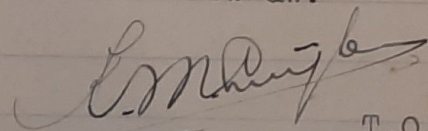
Mag ik zo vrij zijn Uw aandacht te vestigen op de verwarmings aangelegenheid. Er bestaan systemen waarbij het orgel finaal kapot gestookt wordt, zoals reeds in diverse kerken heeft plaats gevonden. Gaarne wil ik U ook hier bij van voorlichting dienen.

Behalve dat ik Techn. Orgelbouw Deskundig Adviseur der Afd. Gelderland van de Ver. van Kerkvoogdijen ben, word ik -desgevraagd- ook aanbevolen door de Afd. Overijssel en diverse leden van het Hoofdbestuur, o.a. de HH. Bakker, Voorz., Mr. Vixseboxse, Snoep, Harderwijk.

Vertrouwend U een en ander duidelijk te hebben uiteengezet en dat Uw College ook voor de verdere werkzaamheden van mijn diensten gebruik zal willen maken, waarvoor ik mij beleefd bij U aanbeveel, ben ik gaarne tot verdere inlichtingen en besprekingen bereid.

In afwachting van Uw nadere berichten, tekent

Hoogachtend
Uw dw.

BIJLAGE: Een rapport (2 bladzijden)

T.O.D.

R A P P O R T

over het ingestelde onderzoek naar de toestand van het orgel der Herv. Kerk te Beilen met opgave van hetgeen er gerestaureerd zou moeten worden en begroting der kosten hiervan.

1. Het gehele orgel met pijpwerk schoonmaken, pijpen opnieuw intoneren, egaliseren en stemmen, front oppoetsen; mechaniek ruimte uit verwijderen; nieuw walsbord, nieuwe walsarmen onder de lade; lade schoonmaken, uitlijmen, stokken en slepen vlakken en heksen, ondersponde beleren, ventielen beleren, pulpeten vervangen door koperplaat met leer; dicht getrapte conducten herstellen; windmachine anders-en in geluid dempende kast plaatsen.	Fl. 1300.-
2. Nieuw Pedaalklavier.	60.-
3. Bovensponde der lade vlakken en opnieuw beleren (stelpost).	160.-
4. De 14 grootste pijpen der Prestant 8' in't front door nieuwe vervangen.	350.-
5. De 14 grootste pijpen der Prestant 16' in't front door nieuwe vervangen.	250.-
6. De Trompet 8' door nieuwe vervangen met toebehoren.	230.-
7.-Omzet belasting.+	40.-
	Fl. 2390.-
8. De Bourdon 16' vrij bespeelbaar op het pedaal maken.	175.-
9. Het pedaal uitbreiden met Octaaf 8'.	300.-
10. Het pedaal uitbreiden met Gedekt 8'.	300.-
11. Een tweede klavier aanbrengen met 6 registers.	2200.-
12. Dit tweede klavier in een zwelkast plaatsen.	300.-
13. Op dit tweede klavier nog een tongwerk bijplaatsen.	300.-
14. Een reguleur voor dit tweede manuaal.	80.-
Totaal	Fl. 6045.-

T O E L I C H T I N G.

1. Schoonmaken spreekt voor zich zelf, ruimte in de mechaniek is door slijtage ontstaan. Het walsbord boven het pedaal is van hele slechte constructie (is later aangebracht) zó dat bij het aanslaan van een toets een andere mede naar beneden gaat, waardoor 2 tonen gelijk spreken. De walsen onder de lade hebben onbevoerde armen, moeten bevoerde armen krijgen. De windlade zijn heel slecht, ontzettend veel windverlies, zó erg zelfs, dat bij de proef die ik hiervoor nam om dit te onderzoeken, ik de balg geheel leeg haalde. De lade moeten dus worden uitgelijmd, scheuren met spieën worden dicht gemaakt, stokken en slapen worden gevlaakt en gehekt (om overlopen van de wind van de eene naar de andere pijp te voorkomen); de ondersponde-bodem der windlade-met leer worden beplakt (dit ook reeds met het oog op de aan te brengen verwarming); het leer der ventielen sluit niet goed meer af, dit vernieuwen; de pulpeten (lederen zakjes) die door ouderdom zeer poreus geworden zijn, vervangen door koperen plaat met leer waar doorheen de pulpeetdraad gaat. Verschillende conducten zijn dicht getrapt waardoor de pijpen niet meer spreken.
 Bij het bespelen van het orgel bemerkte ik, dat ik de balg geheel leeg speelde. De balg is meer dan groot genoeg voor dit orgel, ook de windmachine is van voldoende capaciteit. Er moest dus een oorzaak zijn, er is natuurlijk groot windverlies door de lekke laden; vermoedelijk ligt de oorzaak echter ook aan de ongunstige opstelling der windmachine, de vele haakse bochten in- en het te nauwe windkanaal van de machine naar de balg, pas als de lade hersteld zijn is precies te zeggen waar de oorzaak ligt en wat er verder gebeuren moet. In de begroting heb ik echter reeds op een en ander gerekend.
2. Het pedaal is goedschiks niet te gebruiken. De lange toetsen zijn te kort (korte hefboom), de boventoetsen zijn uitgehold, zodat de punt der voet er onder schiet, en de afmetingen van het gehele pedaal wijken sterk af van de normale. Is dus beter een nieuw aan te brengen met normale verhoudingen.

3. Of dit al of niet moet worden uitgevoerd is pas te zeggen als de gehele windlade uit elkaar is.-De boven kant der lade bestaat-eenvoudig gezegd-uit drie lagen hout boven elkaar en het gaat hier om de toestand der onderste laag.-Liever reken ik hier echter op, zodat dit later niet kan tegen vallen. Ik laat dit eventueel apart opgeven, zodat U weet wat het kost als het gebeuren moet.
- 4+5. De 14 grootste pijpen dezer beide registers zijn heel dun, waardoor zij heel beroerd spreken en eenslechte toon geven. Bovendien is het lang niet denkbeeldig dat zij vandaag of morgen in elkaar zakken. Het is dus beter deze door nieuwe te vervangen.
6. De Trompet is erg lelijk, is practisch niet bruikbaar, kan echter als de kerk goed bezet is, niet gemist worden, daar het orgel voor die kerk toch wel wat aan de kleine kant is. Moet dus door een nieuwe worden vervangen:
- Tot zover hetgeen als strikt noodzakelijk aan het orgel moet worden gerestaureerd.
- Bij 4,5,6 is het oude materiaal niet afgetrokken, te zamen vormt dit nog een belangrijk bedrag, te zijner tijd hoop ik U hierover een voorstel te doen.
8. Een gebrek aan het orgel is dat het pedaal aangehangen is en dus niet vrij bespeelbaar, daarom zou het zeer gewenst zijn de pijpen van de Bourdon 16' van het manueel vrij bespeelbaar (per transmissie) op het Pedaal te maken. Heden worden geen orgels meer zonder een vrij Pedaal gebouwd.
- 9+10. Hoewel 8 zeer zeker een verbetering is geeft dit aan het orgel toch niet meer grond en daar het orgel wel scherp is doch alle grond mist verdient het aanbeveling het Pedaal gelijktijdig met 1 of 2 stemmen uit te breiden waardoor de klank meer grond en steun krijgt. Dit is dus wel zeer gewenst.
11. Zoals ik bij 6 reeds opmerkte is het orgel wel wat aan de kleine kant, bovendien heeft het maar één klavier waardoor de mogelijkheden van bespeling en begeleiding van de Gemeente zang zeer miniem zijn. En voor het klank volume (beheersing der Gemeentezang) en voor betere aanpassing der begeleiding aan de inhoud van het te zingen koraal is het zeer aanbevelenswaardig een tweede klavier aan te laten brengen van minstens 6 stemmen eventueel uitgebreid met een Tongwerk 8' (13).
12. Heel mooi zou zijn dit tweede klavier in een zwelkast te plaatsen, waardoor meerdere en machtiger effecten zouden worden verkregen. Practisch worden er heden alleen orgels met twee klavieren gebouwd waarvan het tweede bijna altijd in een zwelkast wordt geplaatst. U zou dit elders moeten horen om te beseffen hoe prachtig dit is, desgewenst kan ik U dit elders laten horen.
13. Zie 11.
14. Alleen tweede klavier wordt aangebracht is het noodzakelijk dat er hiervoor een reguleur wordt bijgeplaatst.

Zoals bij de diverse No 8ml4 aangegeven zijn deze gewenst of zeer gewenst, wellicht dat er een mogelijkheid bestaat om hiervoor de middelen te vinden. Ik had hiermede ook later eventueel voor den dag kunnen komen, doch hou daar niet van en vind het dus beter Uw College nu op een en ander te wijzen. Zijn de financiën hiervoor niet te vinden dan is uitvoering vanzelf uitgesloten.

K. M. I U L T E N.

Techn. Orgelbouw Deskundige.

Enschede 17 Februari 1936.